

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ І ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

*студент Коробко Т.С.
(наук. керівник ас. Шевченко Т.І.)*

До 3-го тисячоліття Україна увійшла з низкою проблем, які значно загострилися в роки незалежності. Зокрема, змінилися джерела і механізм відтворення основного капіталу, функціонування якого не відповідає ринковим інструментам і важелям. Внаслідок цього знижується ефективність відтворювальних процесів в суспільстві в цілому.

Під впливом ряду кризових явищ і тенденцій продовжує розвиватися промисловість України. Помилки, допущені за умов незалежності, спричинили посилення негативних тенденцій у процесах забезпечення відтворення основного капіталу у вітчизняній економіці. Виробнича інфраструктура перебуває у жахливому стані. Спрацювання основних фондів досягло критичної позначки 50% (на ряді підприємств понад 90%), за котрою починається їх фізичне руйнування. Половина промислового устаткування вичерпала свій ресурс і має вік у 20 і більше років. Практично не відчувається вплив інновацій на технологічний розвиток економіки і промисловості. Більше третини підприємств є хронічно збитковими, а рентабельність промислового виробництва - недостатньою.

Закономірності відтворення основного капіталу й особливості цього процесу в Україні відбивають причинно-наслідкові зв'язки зміни форми власності, реалізації обраної моделі приватизації державної власності. Аналіз головних факторів і характерних рис, притаманних відтворенню основного капіталу в Україні, дає можливість стверджувати, що поглиблення структурних деформацій і зумовлене ними порушення відтворювальних процесів не могли бути призупинені за допомогою державного регулювання внаслідок існування такого інституціонального феномену, як інститут "влада - власність". Держава (в особі влади-власника) з огляду на наявні ресурсні та виробничі можливості, створюючи для себе відповідні правила, діяла в економіці як підприємець, виключно під тиском короткострокової кон'юнктури світових ринків, не замислюючись про власні довгострокові перспективи, а тому підтримувала лише ті експортоорієнтовані галузі, які могли на даний час витримати конкуренцію на цих ринках.

У зв'язку з цими інституціональними особливостями цілком логічно слід очікувати надалі продовження деіндустріалізації виробництва, прогресування старіння виробничої бази і спрацювання основного капіталу, що ніяким чином не справлятиме позитивного впливу на поліпшення процесів його відтворення.

Системний аналіз показує також, що сьогодні економіка України позбавлена інвестиційних і реноваційних можливостей для ефективного оновлення основних фондів. За таких умов необхідною і доцільною є реалізація заходів щодо державної підтримки інвестиційного забезпечення відтворення основного капіталу промислових підприємств, яка має на меті широку модернізацію реального сектора економіки на інноваційній основі. Реалізації програм оновлення основних фондів заважає також недосконалий механізм амортизації, який фактично гальмує реноваційні процеси в економіці.

У найближчі роки зовнішні (залучені) джерела інвестицій (кредити, позики, фондові операції, кошти іноземних інвесторів тощо) залишатимуться неефективними для фінансування проектів техніко-технологічної модернізації більшості підприємств. Тому головний акцент державної інвестиційної політики має бути зроблений на вдосконаленні механізму самофінансування проектів оновлення основних фондів. Подальші розвідки мають бути спрямовані на дослідження проблем оптимізації відтворювальних пропорцій і забезпечення інвестиційного клімату, який би сприяв розширенню обсягів капіталовкладень в оновлення основних фондів.

Державна амортизаційна політика має бути ліберальнішою, враховувати напрацьовані світовою практикою механізми нарахування й використання прискореної амортизації, надавати підприємствам самостійність у виборі методів і періодів нарахування амортизації. Водночас необхідно посилити роль прибутку як джерела фінансування інвестицій у відтворення основних фондів, насамперед, у контексті подальшого реформування системи оподаткування результатів господарської діяльності. Удосконалення амортизаційної політики в Україні потребує підвищення ставок амортизації до рівня, конкурентоспроможного з іншими країнами, запровадження державного регулювання та стимулювання цільового використання амортизаційних коштів. Ці заходи є передумовою інвестиційно-інноваційного розвитку вітчизняних підприємств і зростання ефективності їх роботи в конкурентному ринковому середовищі.